

**ЗБЕРЕЖЕННЯ, ВІДТВОРЕННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ
ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ОБ'ЄКТІВ ПЗФ**

*Міжнародна науково-практична конференція
(9 серпня 2024 року)*

Крилос-Галич

2024

Голова редакційної колегії: д.і.н., проф., декан факультету туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Володимир ВЕЛИКОЧИЙ

Відповідальний секретар редакційної колегії: к.геог.н., доц. кафедри туризмознавства і краєзнавства факультету туризму Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Леся КОВАЛЬСЬКА

Члени редакційної колегії: к.с-г.н., доц., старший науковий співробітник Микола ЧЕРНЯВСЬКИЙ, к.с-г.н., доц. Тарас ХАРАЧКО, заступник директора Галицького НПП Василь СКИДАНЧУК, начальник наукового відділу Галицького НПП Василь МАЛАНЮК, доцент кафедри туризмознавства і краєзнавства Любов ЧОРНА.

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Збереження, відтворення та раціональне використання природних ресурсів об'єктів ПЗФ» (Крилос-Галич, 9 серпня 20243 р). Галич, 2024. 221 с.

Збірник містить тези доповідей учасників I Міжнародної науково-практичної конференції «Збереження, відтворення та раціональне використання природних ресурсів об'єктів ПЗФ». Тут висвітлено результати наукових та прикладних досліджень з актуальних питань теорії і практики природоохоронної справи, туристично-рекреаційної справа на територіях ПЗФ, наукових дослідженнях в об'єктах ПЗФ, співпраці територіальних громад з об'єктами ПЗФ, еколого-освітньої діяльності, впливу військових дій на об'єкти ПЗФ та ін.

Матеріали представлено в авторській редакції. Відповідальність за зміст та авторський стиль публікацій, розміщених у збірнику, несуть автори.

<i>Кузнєцов Р.</i> ДИНАМІКА ЗМІНИ СТАНУ ПОПУЛЯЦІЇ <i>CROCUS HEUFFELIANUS</i> HERB. У ПРИРОДНОМУ ЗАПОВІДНИКУ «ГОРГАНИ»...107	107
<i>Лутак В.</i> НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ФЛОРИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРИРОДНОМУ ПАРКУ «ЗАЧАРОВАНИЙ КРАЙ».....112	112
<i>Луцька М., Гусар К.</i> ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД УКРАЇНИ118	118
<i>Любинець І.</i> СТАН ЦЕНОПОПУЛЯЦІЇ <i>CYPRIPEDIUM CALCEOLUS</i> L. НА ТЕРИТОРІЇ ЯВОРІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ....121	121
<i>Маланюк В.</i> ПОШИРЕННЯ РОДІВ <i>COPRINELLUS</i> P. KARST. ТА <i>COPRINOPSIS</i> P. KARST. (PSATHYRELLACEAE) НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ.....127	127
<i>Мандзюк Р.</i> МОНІТОРИНГ ПРИРОДНОГО ПОНОВЛЕННЯ ДЕРЕВНИХ ІНТРОДУЦЕНТІВ У ЛІСОВИХ БІОЦЕНОЗАХ ГАЛИЦЬКОГО НПП.....129	129
<i>Миленька М., Полуйко В., Скорик С.</i> ІДЕНТИФІКАЦІЯ ГЕНОТОКСИЧНИХ РИЗИКІВ ДЛЯ БІОТИ ЯК СКЛАДОВА АЛГОРИТМУ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ НА ПРИРОДНІ ЕКОСИСТЕМИ (НА ПРИКЛАДІ ТЕРИТОРІЇ НПП «КАМ'ЯНСЬКА СІЧ»).....133	133
<i>Моран О.</i> ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ.....138	138
<i>Новицька С., Янковська Л.</i> РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ ПЕРСПЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «ЗАЛІЗЦІВСЬКО-ВЕРТЕЛКІВСЬКИЙ».....143	143
<i>Озарків М.</i> ДОСВІД ШТУЧНОГО ВИГОДОВУВАННЯ ЗАЙЦЯ-РУСАКА (<i>LEPUS EUROPAEUS LINNAEUS</i>) В ЦЕНТРІ РЕАБІЛІТАЦІЇ РЕІНТРОДУКЦІЇ ДИКИХ ТВАРИН ГАЛИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ.....149	149
<i>Пасайлюк М.</i> СТИМУЛЯЦІЯ ПЛОДОНОШЕННЯ <i>HERICIAM CORALLOIDES</i> В КУЛЬТУРІ.....152	152
<i>Пітух І.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАНЯТЬ НА ПРИРОДІ.....155	155

держави в цілому, виходячи з точки зору післявоєнної інвестиційної привабливості України.

Список використаних джерел

1. Баженова С., Пологовська Ю., Бикова М. Реалії розвитку туризму в Україні на сучасному етапі. Наукові перспективи. 2022. № 5(23). С. 168–180.
2. Загальні втрати економіки, понесені в ході війни. Київська школа економіки. Офіційний сайт. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-pryamih-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-cherez-viynu-syagaye-151-2-mlrd-otsinka-stanom-na-1-veresnya-2023-roku/>.
3. Кириченко С. Подорожі та війна: якою буде туріндустрія після перемоги. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/07/21/689436/>.
4. Барвінок Н. В., Барвінок М. В. Вплив російсько – української війни на туризм в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-223-4-4>.
5. Міністерство культури та інформаційної політики України: Дані про пошкодження рекреаційних об'єктів.
6. Міністерство фінансів України: Дані про бюджетні видатки на відновлення.
7. Державне агентство розвитку туризму України: Офіційні звіти про туристичні потоки.

УДК 379.85+504:502.62(477.84)

**РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ
ПЕРСПЕКТИВНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ
«ЗАЛІЗЦІВСЬКО-ВЕРТЕЛКІВСЬКИЙ»
RESOURCE PROVISION OF TOURIST ROUTES OF THE
PERSPECTIVE REGIONAL LANDSCAPE PARK “ZALIZTSIVSKO-
VERTELKIVSKYI”**

*Новицька С.Р. доцент кафедри геоecології і гідрології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
ekosvit76@ukr.net*

Янковська Л.В. доцент кафедри геоecології і гідрології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

*Novytska S.R. Associate Professor, Department of Geoecology and Hydrology, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
ekosvit76@ukr.net*

Yankovska L.V. Associate Professor, Department of Geoecology and Hydrology, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University

Перспективний Залізцівсько-Вертелківський РЛП розміщений в західній

частині Тернопільської області в межах Тернопільського природного району.

Площа проєктованого РЛП “Залізцівсько-Вертелківського” становить 5800 га. Протяжність з півночі на південь складає 5 км, а з заходу на схід – 9 км. Відстань від с. Залізців до Тернополя шосейним шляхом – 35 км. Максимальне рекреаційне навантаження по типах ландшафту для РЛП “Залізцівсько-Вертелківський” складає для паркового – 23,2 люд./день/га; для лісового – 11,8 люд./день/га; для нелісового – 17,5 люд./день/га. Потенційна рекреаційна ємність РЛП по сезонах: зима – 18,1 тис. люд., літо – 30,4 тис. люд.

Територія РЛП знаходиться в межах Тернопільського природного району і займає в основному місцевості заплавл, переважно лучних, та схили річкової долини. Річка Серет розчленовує Тернопільську структурно-пластову рівнину в напрямку з північного заходу на південний схід. Долина ріки з заболоченими днищами і пологими схилами. Тернопільська структурно-пластова рівнина вкрита лесовими породами, на яких сформовані високоякісні чорноземні ґрунти (через що спостерігається досить значна розораність території).

Важливий вплив на клімат території РЛП має пасмо Вороняків, яке зупиняє теплі атлантичні маси повітря. Характерною рисою є значне зволоження, а зустрічі атлантичного теплого повітря з масами повітря Холодного Поділля зумовлюють часті градові бурі. Тривалість теплого періоду – 261-262 дні. Період з середньодобовою температурою вище 5°C становить 206-206 днів. Річна кількість опадів становить 650-670 мм. Сніговий покрив триває в межах 75-84 дні. Обмежуючим фактором для розвитку рекреації можна назвати значну вологість цієї території, тут коефіцієнт зволоження найбільший в області, найбільше число днів з опадами, а також найкоротший теплий період року (250-255 днів).

Річкова мережа РЛП представлена р. Серет з широкою, симетричною, зарегульованою численними ставами та водосховищами долиною. Водосховища і складатимуть третину перспективного РЛП (Залізцівські та Вертелківські). Температура води в водосховищах (+15⁰ С в травні, +20 +22⁰ С в липні, +17 +19⁰ С в серпні місяці) сприяє розвитку пляжно-купальної рекреації,

різних видів спортивної водної рекреації.

Природна рослинність представлена лісовими і степовими видами. Але в результаті інтенсивного антропогенного використання цієї території степи розорано, степова рослинність збереглася лише на незначних, переважно важкодоступних ділянках. Ліси переважно грабові, грабово-дубові і мішані. Крім граба, тут росте ясен, липа, черешня, в'яз, береза, осика, клен і явір. Також тут є багато лук.

Тваринний світ представлений в основному ліською і степовою фауною: вовк, дикий кабан, рись, косуля, заєць, лисиця, тхір, куниця, білка, ондатра, бобр, видра, норка, горностай, ласка, водяний щур; з птахів: чапля, тетерук, рябчик, вальдшнеп, лелека, зозуля, ластівка, дятел, журавель, куріпка, сова, дика качка, перепілка, жайворонок, соловей, дрізд, лебідь. Іхтіофауна представлена головним чином коропом, карасем, окунем, лящем, щукою, лином, сомом, пліткою, в'юном.

Функціональне зонування РЛП “Залізцівсько-Вертелківський” показано на картосхемі (рис. 4.8).

Заповідна зона займає близько 9 % території парку і складається з 1 загальнозоологічного заказника та 1 гідрологічної пам'ятки природи. Перелік об'єктів природно-заповідного фонду, що складатимуть заповідну зону РЛП “Залізцівсько-Вертелківський”, подано в таблиці 1.

Зона регульованої рекреації займає близько 59 % площі парку. До неї включені акваторії водосховищ, прилеглі річково-долинні місцевості, території Мшанецького лісництва, сприятливі для збору грибів, лісових ягід, заготівлі березового соку, лікарських рослин і лози тощо. На базі водосховищ можна розвивати любительську та спортивну рибну ловлю (в водосховищах с. Ратищі водиться карась, плотва, окунь, щука, амур, товстолобик, карп, у водосховищах с. Залізці – карась, карп, окунь). В межах цієї зони запропоновано ряд екскурсійних маршрутів: автомобільних, піших, кінних, водних.

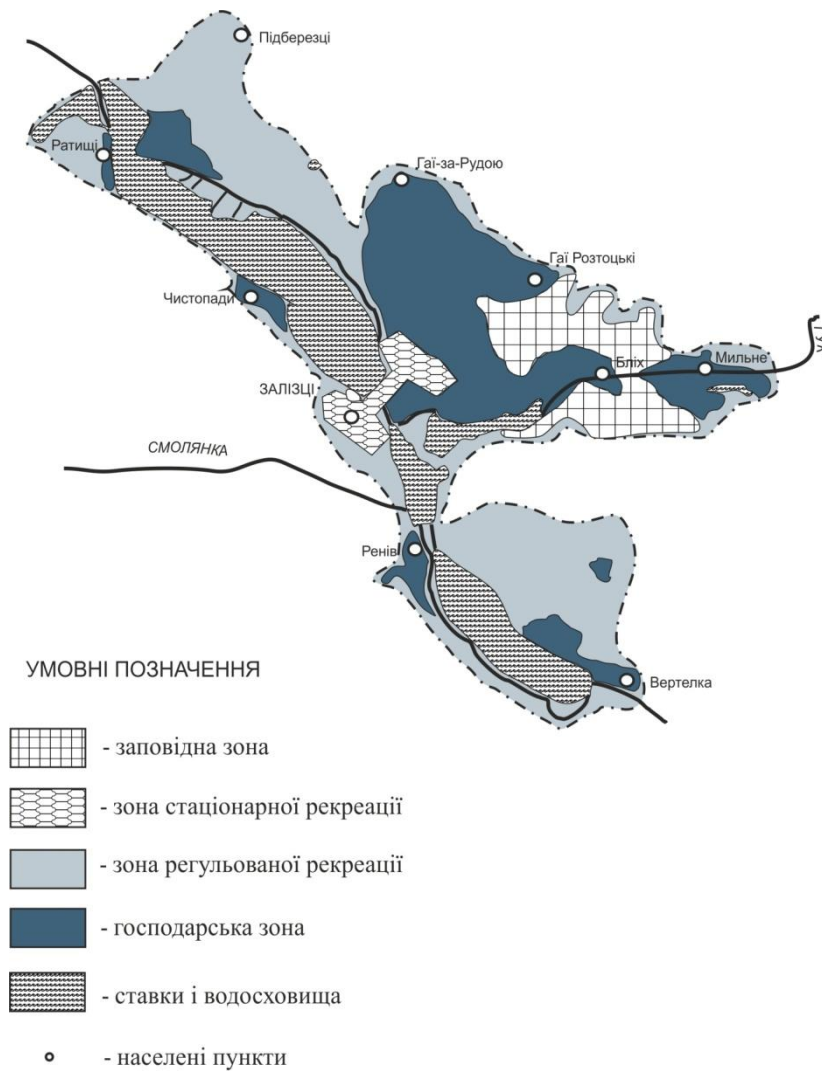

Рис. 4.8. Схема функціонального зонування перспективного РЛП “Залізцівсько-Вертелківський”.

Зона стаціонарної рекреації парку буде створена на базі гостинних садіб смт. Залізці, оскільки на території проєктованого парку немає закладів тривалого відпочинку, а також на найближчу перспективу бажано побудувати готель і кемпінги для відпочиваючих. Зона стаціонарної рекреації складатиме близько 8% території парку.

Господарська зона займатиме 23 % від площі РЛП, в ній буде вестися традиційне господарство з елементами рекреаційного.

Розвитку пізнавальних видів рекреації на території парку сприятиме проведення майстер-класів майстрів з різьби по дереву, мастрів-гончарів в смт. Залізці, а також майстрів з килимарства в с. Гаї-Розтоцькі. Територія РЛП

приваблива для проведення тут молодіжних фестивалів. Зокрема на березі Залозецького водосховища відбувається регіональний мистецько-розважальний фестиваль “На хвилях Серету”.

Наймасовішими відвідувачами парку є насамперед жителі смт. Залізці, м. Зборів, сіл Ратищі, Підберізці, Гаї-за-Рудкою, Гаї-Розтоцькі, Бліх, Вертелка, Ренів, Мшанець, Мильне, Городище, Піщане, що знаходяться безпосередньо на межі парку в межах півгодинної пішої доступності. В зоні безпосередньої доступності РЛП проживає близько 7,6 тис. населення, ще декілька тисяч відвідувачів представлені жителями м. Тернопіль, м. Зборів, с. Озерна та автотуристами з інших населених пунктів.

РЛП “Залізцівсько-Вертелківський” знаходиться на відстані усього 35 кілометрів від м. Тернопіль. Він має зручне розташування щодо транспортних шляхів. По території парку проходить автошлях Тернопіль – Броди – Червоноград, автодорога Почаїв – Зборів.

Таблиця 1

Перелік об’єктів природно-заповідного фонду, що складатимуть заповідну зону РЛП «Залізцівсько-Вертелківський»

Назва об’єкту	Площа, га	Категорія, тип заповідності	Розташування	Коротка характеристика
Мильно-Бліхівський	525	Загальнозоологічний заказник місцевого значення	с.Мильне, Мшанецьке лісництво	Лісове урочище «Бліх» є місцем проживання та відтворення чисельності тваринного світу
Залозецьке джерело	0,01	гідрологічна пам’ятка природи місцевого значення	с.Залізці	Джерело питної води, цінне у науково-пізнавальному, оздоровчому та естетичному значеннях.

Туристичні маршрути та екологічні стежки по РЛП “Залізцівсько-Вертелківський”:

-с*мт. Залізці* (Залозецьке джерело – Залозецький замок (1516 р., обороняв жителів від татар та турків, свого часу був власністю М. Камінецького, родини Олеських, Ю. Мнішек, Вишнівецьких, згодом

Потоцьких, овіяний легендами і переказами) – костел Св. Антонія (збудований в XV ст., поєднував стилі пізньої готики і ренесансу, в його криптах захоронені князі Константи та Януш Вишнівецькі) – Покровська церква і дзвіниця (зведена в 1740 році в стилі пізнього барокко) – ознайомлення з традиційними народними художніми промислами: різьба на дереві, виробництво керамічних виробів) – с. *Ратищі* (Храм Успіння Пресвятої Богородиці, де знаходиться чудотворна ікона Божої Матері) – м. *Зборів* (музей “Зборівська битва”-заповідник “Білий берег” (берег р. Стрипи вкритий лісом, місце Зборівської битви і підписання Зборівської угоди 18 серпня 1649 р.) – церква Преображення Господнього (побудована в 1794 р., кам’яна в стилі бароко) – с. *Озерна* (церква Пресвятої трійці, 1893р. в стилі бароко) – капличка Пресвятої Богородиці – відновлена козацька могила (1648р) - с. *Чернихів* (в церкві Пречистої Матері Божої знаходиться Чернихівська чудотворна ікона Божої Матері, відома з 1578 р.) – с. *Вертелка* (поблизу села виявили археологічні пам’ятки пізнього палеоліту та бронзового віку) – *сmt. Залізці*.

На території самого парку і в межах найближчої доступності розміщені такі історико-архітектурні об’єкти: Залозецький замок (1516 р.), костел Св. Антонія (збудований в XV ст.), Покровська церква і дзвіниця (зведена в 1740 році в стилі пізнього бароко), Храм Успіння Пресвятої Богородиці в с.Ратищі, дзвіниця Михайлівської церкви (XVIII ст. – зразок волинської школи дерев’яної народної архітектури) в с. Башуки та інші.

Біосоціальні рекреаційні ресурси: М. Бутринський (релігійний та громадський діяч), Е. Дучинський і Я. Музика (художники), І. Негребецька (піаністка), О. Хоміцький (педагог і літератор), працював адвокат, громадсько-політичний діяч С. Голубович. Також на території Залізців проживав композитор Анатолій Кос-Анатольський.

Отже, перспективний РЛП «Залізцівсько-Вертелківський» може відігравати важливу роль у розвитку туристично-рекреаційної та еколого-просвітницької діяльності краю.

Список використаних джерел

1. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України. Термінологія. Оцінка ресурсів. Паспортизація регіонів. Видатні іноземці. Навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2009. 400с.
2. Гетьман В. Рекреаційна діяльність в регіональних ландшафтних парках України. *Географія та основи економіки в школі*. 2004. № 1. С. 35-41.
3. Куценко В. Стратегія формування високотехнологічного туристського комплексу України. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. № 12(593), березень, 2009. С. 6-7.
4. Методичні рекомендації щодо визначення максимального рекреаційного навантаження на природні комплекси та об'єкти у межах природно-заповідного фонду України за зонально-регіональним розподілом / техн. ред. І.В. Соломаха. Київ: В-во Укр. фітосоціологічного центру, 2006. 51 с.
5. Свинко Й.М. Нарис про природу Тернопільської області: геологічне минуле, сучасний стан. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2007. 192с.

УДК 597.6/599:639.1.04

**ДОСВІД ШТУЧНОГО ВИГОДОВУВАННЯ ЗАЙЦЯ-РУСАКА
(*LEPUS EUROPAEUS LINNAEUS*) В ЦЕНТРІ РЕАБІЛІТАЦІЇ
РЕІНТРОДУКЦІЇ ДИКИХ ТВАРИН ГАЛИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
ПРИРОДНОГО ПАРКУ
EXPERIENCE OF ARTIFICIALLY FEEDING *LEPUS EUROPAEUS
LINNAEUS* IN THE CENTER OF REHABILITATION AND
REINDRODUCTION OF WILD ANIMALS OF HALYCH NATIONAL
NATURE PARK**

Озарків М.

Галицький національний природний парк

ozarkivm@ukr.net

Озарків М.

Halych National Nature Park

ozarkivm@ukr.net

У Галицькому національному природному парку, який було створено у 2004 році, з 2007 року функціонує Центр реабілітації та реінтродукції диких тварин. Його основною метою є допомога диким тваринам, які зазнали жорстокого поводження, сиротам, покаліченим, потерпілим від стихійного лиха, утримання конфіскованих тварин, подальша доля яких вирішується в судовому порядку. У центрі створені належні умови для їх перебування, максимально наближені до існування у дикій природі. Складаються раціони